

Апстракт: У великом броју истраживања доказује се повезаност између ниског школског постигнућа и напуштања школовања, с једне стране и развоја деликвентног понашања код деце и младих, с друге стране. При томе се као кључни корелат деликвентног понашања узима управо школски неуспех, као глобална, недовољно прецизно операционализована варијабла, која укључује и ниска школска постигнућа (образовни дефицит), и нерегуларно похађање наставе и напуштање школе (васпитни дефицит) и социјалну ексклузију из уредних токова вршњачке социјализације, дакле, глобални социјални дефицит. Повезаност школског неуспеха и криминалног понашања је једна од најзначајнијих тема којом се баве теорије делинквенције. У покушају расветљавања ове везе, указаћемо на два теоријска модела делинквенције: Теорију аномије – притиска и Теорију самоконтроле и социјалних веза, које су међусобно супротстављене у погледу предикције последица школског неуспеха.

Кључне речи: школски неуспех, делинквенција, теорије, истраживања

Увод

У сложеном и динамичном процесу образовања, васпитања и социјализације детета значајно место припада школи, тј. формалном школовању деце и младих у оквиру постојећег образовног система. Процес интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја, који је започео у породици као примарној друштвеној групи, интензивно се наставља у школи, али у новим условима и са много строжијим захтевима (Rot, 2010). Сматара се да је после породице, школа најзначајнији агенс васпитања и социјализације детета. Укључивањем у школски рад и живот дете развија и усваја нове обрасце понашања и сусреће се са читавим системом правила и очекивања која треба да задовољи и испуни (Šaljić, 2011). Током дужег временског периода, школа, систематски и организовано пружа младим људима шансу за стицање нових знања и вештина, чиме се стварају повољни услови за њихову интеграцију у друштвени живот заједнице. Дакле, образовање је само по себи значајно, јер промовише индивидуални

* Универзитет у Београду – Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, асистент

развој и активно учешће појединца у друштву, а његов значај се тиме генерализује на целокупно друштво у погледу перспективе његовог развоја и просперитета (Maljković, Igrački, 2018).

Међутим, поред изузетних позитивних утицаја, школа као организована друштвена институција за образовање и васпитање младе генерације, може представљати и значајан извор проблема и фрустрација које доводе до општег школског неуспеха. Међу првим показатељима неуспеха у школи јављају се: учесталост слабих оцена, потреба ученика за допунском наставом, добијање опомена и укора, као и изостајање ученика са наставе (све до појаве екстремног облика напуштања школе). Неуспех је израженији када ученик мора на поправну и продужену наставу, односно када је неопходно полагање поправног и разредног испита. Понављање разреда и напуштање даљег школовања сматрају се екстремним облицима школског неуспеха (Malinić, 2009). Ученици који напусте школу пре завршетка започетог образовања имају ограничене могућности личног и професионалног развоја, изложени су већем ризику од сиромаштва и социјалне искључености и касније се запошљавају, прихватајући мање плаћене послове или остају без посла, што значи да су и потенцијални корисници помоћи из система социјалне заштите. Држава и друштво тиме губе значајан економски и људски капитал, друштво постаје израженије подељено, друштвене неједнакости расту, а опште економско и социјално благостање знанто опада (Filipović, 2012; UNICEF, 2016).

У великом броју истраживања доказује се повезаност између ниског школског постигнућа и напуштања школовања, с једне стране и развоја деликвентног понашања код деце и младих, с друге стране. При томе се као кључни корелат деликвентног понашања узима управо школски неуспех, као глобална, недовољно прецизно операционализована варијабла, која укључује и ниска школска постигнућа (образовни дефицит), и нерегуларно похађање наставе и напуштање школе (васпитни дефицит) и социјалну ексклузију из уредних токова вршњачке социјализације, дакле, глобални социјални дефицит (Janssen et al, 2016; Matejić-Đuričić i Filipović, 2012; Thompson, & Vynum, 2016).

Последице школског неуспеха и посебно напуштања школовања у крајњем исходу су многобројне и врло озбиљне. Истраживање спроведено 2004. године у Америци показује да они који одустану од средње школе имају 72% веће шансе да буду незапослени у односу на оне који имају завршену средњу школу, њихове плате су мање и постоји већа вероватноћа да ће бити примаоци социјалне помоћи (Sweeten, et al, 2009: 49). Поред тога, код ове категорије се бележи лошији здравствени статус

и већи ризик од ране смрти због недоступног или неадекватног здравственог осигурања (Davidoff and Kenney, 2005).

Неки аутори указују на чињеницу да деца и млади који неоправдано одсуствују из школе имају на располагању доста слободног времена, без икаквог надзора и структуре, што доводи до тога да време троше на неадекватан начин, конзумирањем алкохола и злоупотребом психоактивних супстанци. Зависност, с друге стране, изискује финансијска средства, па се незапослени млади одлучују за недозвољене начине долажења до новца (Burfeind, & Bartusch, 2015; Siegel, & Welsh, 2016). Дакле, нерегуларно похађање наставе и напуштање школовања повећава ризик од укључивања у ризична понашања, чиме се отвара пут ка делинквенцији.

Претходни закључци о повезаности школског неуспеха и уласка у малолетничко преступништво изгледају прихватљиви и логички засновани, међутим, веза је знатно сложенија и не допушта примену линеарних модела узрочности. Наиме, проблем се може посматрати и у обрнутом смеру, у том смислу да прве манифестације социјално неприхватљивог, асоцијалног и антисоцијалног понашања нужно генеришу школски неуспех. Реч је, дакле, о кружном поткрепљивању и међусобном узроковању два процеса: малолетничке делинквенције и нарушеног процеса регуларног школовања.

Свитен са сарадницима (Sweeten et al, 2009) истиче да не постоји консензус у погледу тумачења добијених налаза о повезаности школског неуспеха и деликвентног понашања. Они који одустају од школовања могу бити више антисоцијални зато што: (а) одустајање од школе има узрочни утицај на делинквенцију и проблеме понашања; (б) делинквенција и проблеми понашања имају узрочни утицај на одустајање од школе; (ц) узрочна веза је реципрочна пре него једносмерна или, пак, (д) не постоји каузалана веза, већ одустајање од школовања, делинквенција, коришћење алкохола и дрога, су најпросто ефекти неког заједничког узрока, а свака посматрана веза између њих, колико год да је велика, је „лажна” пре него узрочна.

Теоријски модели објашњења

Повезаност неуспеха у школи и криминалног понашања је једна од истакнутих тема којом се баве теорије делинквенције. У покушају расветљавања ове везе, указаћемо на два теоријска модела делинквенције: Теорију аномије – притиска и Теорију самоконтроле и социјалних

веза, које су међусобно супротстављене у погледу предикције последица школског неуспеха.

Претпоставка теорије аномије је да карактеристике школског окружења представљају главни извор фрустрације и алијенације младих из нижих друштвених класа. Пешић и Јанковић (1988:67, према: Југовић, 2013) наводе да неусаглашеност између културе и друштвене структуре постоји када се од свих чланова друштва очекује да теже ка одређеним културним циљевима, а средства за реализацију тих циљева су различито доступна појединим друштвеним класама. Ова противуречност између културом прописаних циљева и структуре стварних могућности за њихову реализацију представља стање аномије, односно распада нормативног система. Да би умањили своју фрустрацију ови ученици не признају или не дају легитимитет средњокласним нормама и окрећу се делинквенцији као извору успеха статуса и признања. Мертон (Merton, 1997) упућује да аномија може проузроковати индивидуална девијантна понашања, тј. вршити притисак на поједине особе у друштву да се „радије ангажују у неконформистичком него у конформистичком понашању”. Према овој теорији школа и школски неуспех су не само важан, већ кључни узрок криминалних активности.

Насупрот томе, према Хиршијевој теорији самоконтроле и социјалних веза до делинквенције долази када везе појединца са друштвом слабе. Аутор сматра да што су јаче везе појединаца са родитељима и пријатељима, као и институцијама каква је школа, мање су шансе да одабере делинквентно понашање. Такође, сматара да „много година уложених у стицање образовања, пословног искуства, високог угледа у средини (школи или спортској екипи) код малолетника не ризикују се лако зарад постицања евентуалне користи од вршења делинквентног акта” (Hirshi, 1969, према Ignjatović, 2002). Дакле, појединац који је повезан са конвенционалним институцијама и друштвом има мању вероватноћу да се укључи у делинквентне активности. С обзиром да је школа типична друштвена институција, теоретичари самоконтроле и социјалних веза је виде као главни извор повезивања са друштвом, који редукује делинквентне активности (Sweeten, et al., 2009).

Ове две опште теорије дају различите процене повезаности школовања и делинквенције посебно за младе из нижих друштвених класа. У случају теорије аномије школа (окружење, захтеви, неуспех) је извор неуспеха и фрустрација која повећава вероватноћу делинквентног понашања. У другом случају школа је главни извор социјалних веза које у многоме умањују вероватноћу делинквентног понашања. У складу са

различитим полазиштима ове теорије нуде и различита предвиђања напуштања школовања. Према схватањима које заступа теорија аномије, с обзиром да напуштање школовања елиминише извор фрустрације коју ствара неуспех у школи делинквентно (криминално) понашање би требало драстично да опадне по напуштању школе. Са друге стране, према теорији самоконтроле и социјалних веза с обзиром да напуштање школе смањује институционалну контролу делинквентно понашање би требало да се повећа (Sweeten, at all., 2009).

Иако ове теорије нуде контрадикторне предикције у погледу повезаности одустајања од школе и делинквенције, обе су у извесној мери нашле потврду у емпиријским истраживањима. Једна од најутицајнијих студија истарживања везе између напуштања школовања и делинквенције (Elliott and Voss, 1974) говори у прилог теорији аномије. Полазећи од претпоставке да се напуштањем школовања смањује са школом повезана фрустрација и алијенација доћиће до смањења мотивационог стимулуса за делинквентно понашање. Установили су да су стопе делинквенције биле највеће у тренутку непосредно пре напуштања и да су онда нагло опале по напуштању школовања. Дакле, напуштање школовања праћено је значајном редукцијом делинквентних активности. Треба имати у виду то да су сви истарживани субјекти били старости 19 година односно да је период праћења (follow-up) био врло кратак што значи да налази говоре у прилог краткорочно позитивних ефеката одустајања од школе, али нису поуздани у погледу дугоричних ефеката напуштања школовања на делинквентне активности. Свитен и сарадници (2009) наводе и друге студије чији су резултати дискутабилни. У једној студији (Thornberry, Moore & Christenson, 1985) су испитивали ефекат напуштања школовања на историју хапшења у периоду након напуштања школовања закључно са 25. годином, и пронашли су позитивну везу између напуштања школовања и криминала, узевши у обзир расу, узраст и социјални статус. Такође, закључују да је овај дугорочан криминогени ефекат опстао чак и када су брачни и материјални статус били контролисани.

И теорија самоконтроле и социјалних веза нашла је потврду у истраживањима. У једној класичној студији (Polk et. al, 1981) је утврђено да они који напуштају школовање конзистентно имају више стопе криминалитета него они који завршавају школовање. До сличних налаза долази и Хатвеј са сарадницима (Hathway et al, 1969) који су пратећи у средњим двадесетим годинама оне који су матурирали и оне који нису, дошли до података да је стопа криминалних активности значајно виша код оних који нису матурирали.

Иако су налази ових студија у сагласју са претпоставкама теорије самоконтроле и социјалних веза према којима је одустајање од школовања позитивно повезано са криминалитетом, они се фокусирају на дугорочне ефекте, док не узимају у обзир непосредне последице којима су се више бавили теоретичари аномије. Ако се разматрају налази оба сета истраживања може се закључити да одустајање од школовања може имати тренутни ефекат смањења делинквенције, али да на дуже стазе има позитиван утицај на пораст криминалног понашања.

Поред разматраних, важно је споменути и друге теорије криминалитета. Међу најзначајнијим су: Ајзенкова теорија делинквенције, Теорија социјалног учења, Теорија диференцијале асоцијације, Теорија субкултуре, као и Теорија етикетирања, које дају значајан допринос у теоријском промишљању и расветљавању појаве малолетничког преступништва.

У страниј литератури проблем школског (не)успеха је већ дуже времена праћен, а резултати емпиријских истраживања указују на значајну повезаност школског неуспеха и малолетничке делинквенције (Swetten, 2009; Gagne, 1977; Henry et al., 1999; Harlow, 2003; Elliott & Voss, 1974). Истраживањима је такође, потврђено да напуштање школовања доприноси интензивирању делинквентне активности малолетника и да похађање школе може имати заштитнички учинак на малолетнике који су у детињству манифестовали поремећаје у понашању и који потичу из породица са поремећеним међуљудским односима (Bouillet i Uzelac, 2007, према Gagne, 1977; Henry et al., 1999). Према добијеним резултатима, рано напуштање школовања представља дугорочно највећи ризични фактор за делинквентно понашање, јер има кумулативно неповољан учинак на животни пут малолетника (незапосленост, коришћење услуга социјалних служби, слабије здравње итд.).

Истраживање које се спровео Харлоу показује да прилбжно 68% затвореника у Америци није завршило средњу школу (Harlow, 2003). Друга истраживања у Филаделфији показују да у скоро 70% расветљених кривичних дела починиоци су најнижег образовања (Wolfgang at all, 1977, према: Swetten, 2009: 49). Фаган са сарадницима је утврдио да су одустајачи били више укључени у све облике делинквенције, конзумацију и продају дроге и да су имали више контаката са правосуђем за малолетнике (Fagan et al, 1990). Фарингтон такође проналази да средњошколски одустајачи имају више стопе самопријављивања насилничког криминалитета у узрасту од 16 до 32 године, као и да имају више кривичних пријава између десете и тридесет друге године, од оних који су завршили школу (Farington, 1989). Полдругач (1992) закључује да је вероватноћа за

делинквентно понашање десет пута већа у популацији малолетника који су напустили школовање него у популацији малолетника који редовно иду у школу.

Резултати бројних истраживања указују на чињеницу да постоје многа заједничка обележја категорије младих који напуштају школу. У поређењу са њиховим вршњацима који остају у школи и завршавају на време, они чешће долазе из сиромашних породица, имају мање образовне родитеље, историју школског неуспеха, хронично изостају са наставе, заостају за својом генерацијом, друже се са делинквентним вршњацима, и већа је вероватноћа да имају проблеме у понашању, укључујући и историју антисоцијалног понашања (Alexander et al, 1997; Alexander et al, 2001; Elliott & Voss, 1974; Fagan & Pabon, 1990). Такође, и испитивање младих који се налазе у заводским васпитним установама, указује на њихове специфичне образовне карактеристике. Илић (Илић, 2000) истиче да је код највећег броја штићеника јасно изражено заостајање у процесу основног школовања, тј. да школски узраст није у складу (заостаје) за календарским узрастом. Евидентна је и одбојност према школи и наставницима: релативно мали број штићеника има позитиван став према школи и наставном особљу, чести су конфликти, бежање из школе, а не ретко и потпуно прекидање школовања; лош успех у току претходног школовања и велике празнине у фонду знања: углавном насталих као последица лошег успеха и честих прекида у току претходног школовања; неразвијене радне навике и неодговорност према обавезама из процеса наставе: у највећој мери карактерише их потпуно одсуство радних навика, јасно изражена несамосталност у учењу, из које произилази и неодговорност у погледу обавеза. Аутор даље упућује да се наведеним образовним карактеристикама ове популације могу додати и друге, које важе за већину младих код којих су присутни проблеми у школовању, међу којима су: тешкоће у савладавању градива и непознавање технике учења, проблеми у вези са концентрацијом, велике индивидуалне разлике у погледу личних потенцијала и фонда знања, тешкоће у прилагођавању на атмосферу и колективни рад у школи, као и изражена инфериорност и неповерење у сопствене могућности (Илић, 2000).

Релативно контрадикторна тумачења налаза различитих истраживања, заправо, само потврђују да везу између школског неуспеха и делинквентног понашања треба разматрати у вези са другим индивидуалним и социјалним криминогеним факторима. Због тога постоји потреба да се, упркос великом броју студија, настави са истраживањима у овој области.

Значај истраживања повезаности школског неуспеха и делинквентног понашања

Значај истраживања школског (не)успеха сагледавамо кроз шири контекст процеса образовања. Наиме, образовање је само по себи значајно, јер промовише индивидуални развој и активно учешће појединца у друштву, чиме се његов значај генерализује на целокупно друштво у погледу перспективе његовог развоја и просперитета. Данашњи тржишни услови рада захтевају од појединца минимум средњошколско образовање, па не испуњавање ових услова значајно компромитује радно ангажовање и добробит појединца. Такође, захтеви иду у правцу прилагођавања новим технологијама и уопште промовише се концепт целоживотног учења. У таквом контексту особе које су неуспешне у образовном процесу или напусте школовање пре завршене средње школе постају посебно рањива група. Бројна истраживања и анализе (Rumberger, 1987, 1995, 2011; према Ferić и сар., 2010) упућују на то да се млади људи без завршене средње школе суочавају са многим потешкоћама од оних економских као што су незапосленост, привремена запосленост, ниски приходи и немогућност пословног напредовања до социјалних – потреба за социјалном помоћи, антисоцијална понашања, социјална искљученост, делинквенција, али и личних (ниско самопоштовање, породични проблеми). Тежина и комплексност последица школског неуспеха на појединца али и друштво у целини, посебно у контексту значајне повезаности са криминалитетом, препозната је као озбиљан друштвени проблем.

Закључак

У страниј литератури и истраживањима проблем повезаности школског (не)успеха је већ дуже времена праћен, за разлику од домаћег контекста, где су истраживања била спорадична и уже предметно усмерена. Утврђено је да рано напуштање школовања представља дугорочно највећи ризични фактор за делинквентно понашање јер има кумулативно неповољан учинак на животни пут малолетника (незапосленост, коришћење услуга социјалних служби, слабије здравље итд.). Расветљавање улоге школског (не)успеха у настајању делинквентног понашања било као позитивно, било кроз одсуство утицаја, од изузетног је значаја за превенцију малолетничке делинквенције.

У нашој средини, школски неуспех је занемарена тема у изучавању етиологије малолетничке делинквенције, иако је реч о веома значајном проблему, како са аспекта добијања нових сазнања о природи везе између школског неуспеха и малолетничке делинквенције, тако и са практичног аспекта, код планирања и програмирање образовно-васпитног рада са младима који су већ испољили неке облике ризичног или делинквентног понашања.

Смањење образовног и школског неуспеха има висок приоритет у образовним стратегијама и политикама у свету. И у нашим условима се усвајањем и имплементацијом различитих стратегија и законских решења настоји побољшати образовни статус. Сматармо да напори уложени у превенцију школског неуспеха, могу имати значајан допринос у превазилажењу и превенцији малолетничке делинквенције.

Литература

- Alexander, K. L., Entwisle, D. R., & Horsey, C. S. (1997). From first grade forward: Early foundations of high school dropout. *Sociology of education*, 87–107.
- Alexander, K., Entwisle, D., & Kabbani, NФ. S. (2001). The Dropout Process in Life Course Perspective. *Teachers College Record*, 103, 760–882.
- Bouillet, D., & Uzelac, S. (2007). *Osnove socijalne pedagogije*. Školska knjiga.
- Burfeind, J., & Bartusch, D. J. (2015). *Juvenile delinquency: An integrated approach*. Routledge.
- Davidoff, A. & Genevieve K. (2005). *Uninsured Americans with Chronic Health Conditions: Key Findings from the National Health Interview Survey*. Washington, DC: Urban Institute.
- Elliott, D. S., & Voss, H. L. (1974). *Delinquency and dropout*. Lexington, MA: D.C. Heath.
- Fagan, J., & Pabon, E. (1990). Contributions of delinquency and substance use to school dropout among inner-city youths. *Youth & Society*, 21(3), 306–354.
- Farrington, D. P. (1989). Early predictors of adolescent aggression and adult violence. *Violence and victims*, 4(2), 79.
- Ferić, I., Milas, G., & Rihtar, S. (2010). Razlozi i odrednice ranoga napuštanja školovanja. *Društvena istraživanja*, 19(4–5), 621–642.
- Filipović, M. (2012). Škola i društvene nejednakosti, Xiperia.edu., Beograd.

- Gagne, E. E. (1977). Educating delinquents: A review of research, *The Journal of Special Education*, 11(1): 13–28.
- Harlow, C. W. (2003). *Education and correctional populations*. Bureau of Justice Statistics Special Report. Washington, DC: U. S. Department of Justice.
- Hathaway, S. R., Reynolds, P. C., & Monachesi, E. D. (1969). Follow-up of the later careers and lives of 1,000 boys who dropped out of high school. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33(3), 370.
- Henry, B., Caspi, A., Moffitt, T. E., Harrington, H. L. & Silva, P. A. (1999). Staying in School Protect Boys with poor Self-regulation in Childhood from later Crime. A longitudinal Study, *International journal of Behavioral Development*, 23(4), 1049–1073.
- Hirschi, T. (2002). *Causes of delinquency*. Transaction publishers.
- Ignjatović, Đ. (2002). *Kriminološko nasleđe*. Beograd: Policijska akademija.
- Ilić, Z. (2000). *Resocijalizacija mladih prestupnika – Osnove pedagogije mladih sa poremećajima u društvenom ponašanju*. Beograd: Defektološki fakultet.
- Janssen, H. J., Eichelsheim, V. I., Deković, M., & Bruinsma, G. J. (2016). How is parenting related to adolescent delinquency? A between-and within-person analysis of the mediating role of self-control, delinquent attitudes, peer delinquency, and time spent in criminogenic
- Jugović, A. (2013). *Teorija društvene devijantnosti*. Beograd: Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju i IP Partenon.
- Malinić, D. (2009). *Neuspeh u školskoj klupi*. Beograd: Institut za pedagoška istraživanja.
- Maljković, M., Igrački, J. (2018). Child-friendly justice – educational perspective. U Stevanović, I. (Ur.), *Pravda po meri deteta* (335–344). Beograd: Institut za sociološka i kriminološka istraživanja.
- Merton, R. (1997). Društvena struktura i anomija. U Đ. Ignjatović, *Kriminološko nasleđe*, str. 151–160. Beograd: Policijska akademija.
- Poldrugač, Z. (1992). Regionalne karakteristike toka i problema školovanja maloljetnih delinkvenata u Republici Hrvatskoj. *Defektologija*, 28(1-2), 261-282.
- Polk, K., Christine A., Gordon B., Gerald B., Sheila C., Gary C., James G., & Mark Temple (1981). *Becoming adult: An analysis of maturational development from age 16 to 30 of a cohort of young men*. Final Report of the Marion County Youth Study. Eugene: University of Oregon.
- Rot, N. (2010.) *Osnovi socijalne psihologije*. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Rumberger, R. W. (1987). High school dropouts: A review of issues and evidence. *Review of educational research*, 57(2), 101–121.

- Rumberger, R. W. (1995). Dropping out of middle school: A multilevel analysis of students and schools. *American educational Research journal*, 32(3), 583–625.
- Šaljić, Z. (2011). Vaspitni rad u školi u funkciji prevencije nepoželjnih ponašanja učenika. Doktorska disertacija. Beograd: Filozofski fakultet.
- Siegel, L. J., & Welsh, B. C. (2016). *Juvenile delinquency: The core*. Nelson Education.
- Sweeten, G., Bushway, S. D., & Paternoster, R. (2009). Does dropping out of school mean dropping into delinquency?. *Criminology*, 47(1), 47–91.
- Thompson, W. E., & Bynum, J. E. (2016). *Juvenile delinquency: A sociological approach*. Rowman & Littlefield.
- Thornberry, T. P., Moore, M., & Christenson, R. L. (1985). The effect of dropping out of high school on subsequent criminal behavior. *Criminology*, 23(1), 3–18.
- UNICEF (2016). Sprečavanje osipanja učenika iz obrazovnog sistema. Beograd: Unicef.
- Matejić Đuričić, Z. & M. Filipović (2014): Ekspanzija školovanja: Realnost i privid jednakih šansi u dostupnosti obrazovanja, *Sociološki pregled*, 1, 83–107.

SCHOOL FAILURE AND/OR DELINQUENCY: EXPLANATION MODEL

By Marija MALJKOVIC

ABSTRACT

A number of studies have proved the relationship between poor school performance and drop out of school on one hand and development of delinquent behavior in children and youth on the other. In this respect, school failure is regarded as a key correlate of delinquent behavior as a global, insufficiently precisely operationalised variable which includes also a poor school performance (educational deficit), and irregular attending of classes and drop out of school (up-bringing deficit) and social exclusion from the regular flows of peer socialisation, therefore, global social deficit. The interconnection of school failure and criminal behavior is one of the most significant subject in theories

of delinquency. In attempting to clarify this connection, we will point to two theoretical models of delinquency: Theory of anomie-pressure and Theory of self-control and social relationships, which are mutually opposed to the prediction of the consequences of school failure.

Keywords: school failure, delinquency, theory, research